

Historisk analyse

Når der foretages en historisk analyse, er det nødvendigt, at der anvendes kildeanalyse, og her er det oplagt at udvælge nogle få kilder, som der arbejdes i dybden med. Analysen skal have et klart fokus, som er styret af problemstillingen (= underspørgsmål 2 i problemformuleringen), og hvor der kun medtages dele, som er relevante for den aktuelle problemstilling. Det kan sammenlignes med en form for bevisførelse, hvor du skal anvende kildemateriale til at dokumentere påstande, som er relevante for at kunne besvare problemstillingen. En historisk analyse kan også være en sammenligning af to eller flere historikers forskellige vurderinger af årsager til og/eller konsekvenser af en historisk begivenhed.

Den historiske analyse må *aldrig* opstilles i punktform (hvor en kildeanalysemodel gennemgås). I stedet skal du foretage kildeanalysen ved at skrive en sammenhængende tekst, hvor centrale kildekritiske begreber indgår, når det er relevant. Det kunne fx være aktuelt at understrege, om en kilde er samtidig, eller om tendensen er tydelig. For at kunne skrive en god analyse er det nødvendigt at komme med relevante tekstnedslag, så du kan vise, hvor påstandene kommer fra. Som i redegørelsen er det meget vigtigt at bruge noter med litteraturhenvisninger.

Når du har skrevet et analyseafsnit, skal du lave en kort delkonklusion, hvor du opsummerer de vigtigste pointer i din analyse og derved besvarer problemstillingen.

Omfanget af analyseafsnittet skal være 2-3 sider.

Eksempel på et historisk analyseafsnit

2. Gassens psykologiske egenskaber

2.1 Beretning fra britisk soldat

Gas som våben blev opfattet meget forskelligt. Nogle så gassen som frygtindgydende, og andre var ikke præget af en særlig stor frygt, så længe de havde deres beskyttelsesmasker.¹ Bilag 1 er

---

¹ Christensen, Claus Bundgård, side 404

en beretning fra en britisk soldat, som overværede det tyske giftgasangreb på franskmændene i Ypres i 1915. Han har efter krigen skrevet om oplevelsen.

Hans beretning er meget beskrivende, og det er tydeligt at se, at han har haft god tid til at skrive den og bearbejde sine oplevelser. Et eksempel herpå er:

”Over meadows and fields green with young crops which would never be harvested, past cows peacefully grazing that had had their last milking, we went, passing curiously unperturbed peasants, who watched us from the farms and cottages.”²

Han beskriver her, hvordan soldaterne går forbi fredfyldte græssende køer og marker fyldt med ungt afgrøde, inden de lidt efter bliver angrebet med fjendtlige giftgasgranater. Han opstiller et meget idyllisk billede af området, og det giver en stærk kontrast til hans beskrivelser af angrebene.

I følgende citat beskriver han en døende soldat, der er ramt af gas. Manden er flygtet fra den angrebne franske frontlinje sammen med mange andre soldater. En af de britiske officerer forstår ikke, hvorfor de flygter:

”One man came stumbling through our lines. An officer of ours held him up with levelled revolver, “What’s the matter, you bloody cowards?” says he. The Zouave³ was frothing at the mouth, his eyes started from their sockets, and he fell writhing at the officer’s feet.”⁴

Denne dramatiske beskrivelse af den døende sorte franske soldat fremkalder stærke billeder hos læseren. Gasangrebet har tydeligvis gjort et stort indtryk på soldaten. Men da beretningen i forvejen er præget af tillægsord, som gør den meget detaljeret og beskrivende, og det, at han generelt sætter idylliske billeder op, lige inden han beskriver et angreb, må man forholde sig kritisk til den. Soldaten har haft tid til at bearbejde oplevelserne og tænke over, hvad han skriver ned. Der er sandsynligvis pyntet på historierne. Men ikke desto mindre har gasangrebet vækket meget dårlige minder, og grunden til, at han har pyntet på historien, er

---

² Kildetekst 1 (side 2 afsnit 10 linje 1-3)

³ *Zuav*: (fr. *zouave*, arab.-berbisk ord for kabylerstamme i Algeriet hvorfra soldaterne opr. hervedes) infanterisoldat i den fr. hær i Nordafrika (fra 1839 har denne hær bestået af europæere). *Gyldendals røde ordbøger: Fremmedordbog*. Gyldendal 2005.

⁴ Kildetekst 1 (side 1 afsnit 7 linje 1-3)

måske for at fremhæve, at det virkelig var grumt og uhyggeligt, når nogen blev ramt af giftgassen.

I passagen beskriver han også, hvordan en officer forholder sig til situationen. Officeren er tydeligvis uvidende over for faren ved dette giftgasangreb. Han anser de flygtende soldater for at være kujoner og peger en revolver på den franske soldat. Det kan virke underligt, at en officer truer en allieret soldat, men dengang var det forbudt at desertere, altså flygte fra militærtjeneste, så det kan være én af grundene til, at officeren gør det.⁵ En anden grund kan være, at officeren er frustreret. Han aner ikke, hvad der sker med soldaten, eller hvad han skal gøre. Da beretningen er fra det første giftgasangreb i historien, er dette meget muligt. Man vidste ikke, hvad man skulle stille op, og man havde ingen beskyttelse imod den ukendte gas.

Et andet citat beskriver soldatens forundring af gassen. Det er hans første syn af klogasskyen:

*"(...) we could see in the falling light the flash of shrapnel with here and there the light of a rocket. But more curious than anything was a low cloud of yellow-grey smoke or vapour, and, underlying everything, a dull confused murmuring."*⁶

Alle er forvirrede og afventer en reaktion. Det eneste, de kan se indtil videre, er en gul-grå sky, og at det regner med granater. Han beskriver, at der høres en svag mumlen. Soldaterne ved tydeligvis ikke, hvad de skal gøre, og er ikke bekendte med gassen. Han skriver desuden, at gassen er meget underlig, og at de ikke har noget beskyttelse imod den:

*"We were very mystified about this gas, and had no protection whatever against it"*⁷

Det fremgår tydeligt i beretningen fra giftgasangrebet i Ypres, at hverken soldaterne eller officererne var forberedt på dette angreb. Soldaterne er forvirrede, og man kan høre en svag mumlen. Officererne forstår ikke, hvorfor de franske soldater flygter; de kan ikke forstå omfanget af angrebet, eller at gassen er den giftige klogas.

Beretningen er ikke skrevet samtidigt, men sandsynligvis nogle år efter hændelsen. Den pågældende soldat har haft god tid til at skrive oplevelsen ned. Beretningen er præget af mange

---

⁵ Klos, Michael, side 99

⁶ Kildetekst 1. (side 1 afsnit 4 linje 2-4)

⁷ Kildetekst 1. (s. 2 afsnit 4 linje 2-3)

detaljer og beskrivelser, der fremkalder bestemte følelser og stemningsbilleder. Derfor må man forholde sig kritisk til teksten, da der sandsynligvis er pyntet lidt på historien, for at den skal virke mere dramatisk.

2.2. Soldaterbrev

En anden kilde er et soldaterbrev fra vestfronten fra en skyttegravssoldat, Otto Iversen. Brevet er fra den 22. november 1916. Han skriver hjem til sine forældre om den første søndag i skyttegraven. Citatet her beskriver hans frygt for et gasangreb:

”Sidste nat frygtede vi et fjendtligt gasangreb, derfor måtte en af os hele tiden holde vagt. Ved det sidste gasangreb havde englænderne kun ringe held. Når vores masker passer, er der heller intet at frygte.”⁸

Han anvender ordet *frygt* om gasangrebet. Anvendelsen af gassen fremkalder tydeligvis en gru og usikkerhed i ham. Usikkerheden prøver de at holde tilbage ved at få en til at holde vagt.

Denne kildetekst adskiller sig fra kildetekst 1 ved at være uden beskrivende tillægsord og unødvendige beskrivelser. Brevet er skrevet samtidig med begivenhederne, og han afslutter det ved at sige, at han må slutte nu, da han skal til aftensmad. Det kan tænkes, at han kun har skrevet de mest væsentlige ting ned – de ting, der har gjort mest indtryk på ham. Deriblandt det frygtede gasangreb.

Han skriver endvidere, at englænderne havde ringe held ved sidste gasangreb. Han trøster sig ved det ringe britiske forsøg og skriver desuden, at når maskerne passer, er der intet at frygte. Otto har muligvis forsøgt at berolige sine forældre ved at skrive dette. Det er bemærkelsesværdigt, at han først skriver, at han *frygter* gasangrebet, men modsiger sig selv lidt efter ved at sige, at når maskerne passer, er der ikke noget at *frygte*.

Brevet er skrevet over et år efter giftgasangrebet i Ypres, som kilde 1 omhandler, så på denne tid havde begge sider oplevet gasangreb, og man havde fundet måder at beskytte sig på, nemlig med de karakteristiske gasmasker.

Gasangrebet bliver ikke omtalt som forvirrende eller ukendt. Otto Iversens brev blev skrevet i en tid, hvor gasangreb var velkendt - men dog stadig frygtet.

---

⁸ Kildetekst 2 (linje 12-14)

2.3. Delkonklusion

Det fremgår tydeligt af de to kilder, at soldaterne har oplevet giftgassen som et nyt og frygteligt våben. Det er ganske åbenlyst ud fra soldaternes beretninger, at et giftgasangreb har påvirket deres moral. Ingen af soldaterne er dog i stand til at vurdere gassens effektivitet som krigsvåben, men forholder sig mere til gassens psykologiske effekt.